

notícia a continuació de l'article; el precedeix un pròleg, que repeteix les notícies sobre el còdex, i és escrit en llengua nacional, i el segueix una escollida bibliografia.

III. — L'arxiver parisenc Jacques Payen, que, des de fa algun temps, s'ocupa en l'estudi dels escrits d'alquímia atribuïts a Arnau de Vilanova, empès per la greu sospita que tots ells siguin apòcrifs, ens ha donat un primer tast de les seves recerques en el breu article sobre dos d'ells del qual recollim aquí la notícia.

Thorndike, en la seva *History of Magic*, havia ja constatat que els tractats alquímics *Flos Florum* i *Semita Semitae*, admesos correntment com a autèntics d'Arnau, contenen un text en bona part idèntic. Payen ha volgut comprovar-ho i ha descobert que el *Semita Semitae* és un centó arranjat amb fragments — concretament quatre de principals, que assenyala — extrets del *Flos Florum*, amb l'afegit de dues frases sense importància que es troben a l'acabament. Resulta inversemblant que Arnau de Vilanova sigui l'autor de l'un i de l'altre; per això l'articulista conclou el caràcter apòcrif del *Semita Semitae*, àdhuc en el cas d'admetre com a arnaldià autèntic el *Flos Florum*. De fet, Payen tampoc no admet l'autenticitat d'aquest darrer; però se'n reserva la comprovació per a un altre moment.

En el curs de la seva recerca, Payen, de la mà de l'investigador alemany Paul Kraus, es remunta a les fonts àrabs, de què deriven els textos llatins d'alquímia. Prepara així el terreny per a una anàlisi a fons de les doctrines i els textos alquímics atribuïts fins ara a Arnau. Esperem que, en un pròxim avenir, ens donarà a conèixer estudis de major abast i resultats ben definitius sobre un tema tan apassionant.

J. CARRERAS i ARTAU

JOSEP ROMEU I FIGUERAS: *La dramaturgia catalana medieval. Urgencia de una valoración*. Barcelona 1958 («Estudios Escénicos», III, 51-76). — *La légende de Judas Iscariot dans le Théâtre Catalan et Provençal. Essai de classification des passions dramatiques catalanes*. Avignon 1957 («Actes et Mémoires du 1er Congrès International de Langue et Littérature du Midi de la France», 68-106). — *Teatre hagiogràfic*. Vols. I-III. Barcelona, Editorial Barcino, 1957. 196 pàgs.; 160 pàgs.; 260 pàgs. (ENC, A, LXXIX, LXXX, LXXXI-LXXXII). — *La «Representació de la Mort», obra dramàtica del siglo XVI, y la Danza de la Muerte*. Barcelona 1957-58 (BRABLB, XXVII, 181-225). — *Notas al aspecto dramático de la procesión del Corpus en Cataluña*. Barcelona 1957 («Estudios Escénicos», I, 29-41).

Josep Romeu és ben conegut pels seus estudis sobre poesia de tipus tradicional¹ i sobre teatre medieval català, temes en els quals és gairebé l'únic especialista de la nostra terra. El nostre propòsit és de reunir ací tots els

1. Entre els més importants podem citar *El mito de «El Comte Arnau» en la canción popular, la tradición legendaria y la literatura* (Barcelona 1948); *Sobre una canción tradicional catalana: «Els estudiants de Tolosa»*, «Estudios dedicados a Menéndez Pidal», VI (1956), 507-545; *Les nades tradicionals* (Barcelona 1952); *Cançons nadalenesques del segle XV* (Barcelona 1949); *El canto dialogado en la canción*

seus treballs sobre teatre que han arribat a la nostra coneixença i fer-ne un breu resum i comentari.² Prescindirem de l'ordre cronològic, i ens fixarem més aviat en l'ordre dels temes tractats.

I. — *La dramaturgia catalana medieval* és un resum de tot el que sabem actualment del nostre teatre antic; amb paraules de Romeu, «el motivo de esta comunicación parte de la necesidad de urgir la valoración del teatro catalán medieval, tan poco atendido y prácticamente ignorado, y, a pesar de todo, tan interesante por su antigüedad, su riqueza y su evolución, y por la particular fisonomía de sus facetas más características» (pàg. 51). Hom passa revista ràpidament, bé que de manera prou encertada, al *Cant de la Sibilla* (insistent en la seva impressionant tradicionalitat, que, com ja havia observat J.-S. Pons, és constitutiva d'una bona part del nostre teatre), al teatre litúrgic i semilitúrgic, al cicle de la Passió, al cicle de Nadal, al cicle de l'Antic i del Nou Testament, al cicle assumpcionista i al cicle hagiogràfic. No acabem de comprendre per què inclou — encara! — el *Mascaró* entre les obres dramàtiques de caràcter allegòric. L'última part del treball (pàgs. 69-75) és dedicada al teatre profà, i dóna notícia de la descoberta «de dos pequeños interludios y el primer acto de una comedia extensa, todo ello escrito en el Principado». Aquesta part, de primera mà en la majoria dels casos, és la més discutible, però preferim d'esperar, per a prendre-hi posició, l'aparició del volum de *Teatre profà*, a cura de Romeu, que ENC anuncien com a imminent.

II. — *La Légende de Judas Iscarioth...* és un assaig de classificació de les *Passions* dramàtiques catalanes a base del tractament que hi sofreixen les llegendes referents a Judes. Romeu distingeix vuit *Passions* del segle XIV al segle XVIII. La primera Passió és del segle XIV, paral·lela a la conservada del ms. Didot, publicat per Shepard; potser això necessitaria una revisió, després del nou text descobert i publicat per István Frank.³ La segona Passió seria representada pel *Misteri de la Passió* de Cervera, publicat fragmentàriament per Duran i Sanpere. Les *Consuetes* de Mallorca enclouen, segons Romeu, quatre representacions cícliques de la Passió. La versió censurada del segle XVII — que no és altra cosa que la *Passió* valenciana publicada per Julià i Martínez, encara que Romeu sembli ignorar-ho⁴ — és la setena Passió, i la majoria de manuscrits i algunes edicions del segle XVIII formen la vuitena i darrera

popular. Los cantares a desafío, «Anuario Musical», III (1948), 133-161; *La poesía popular en los Cancioneros Musicales de los siglos XV y XVI*, «Anuario Musical», IV (1949), 57-91; *El cosante en la Utrica de los Cancioneros musicales españoles de los siglos XV y XVI*, «Anuario Musical», V (1950), 15-61; *El cantar paralelístico en Cataluña*, «Anuario Musical», IX (1954), 3-55; *Las canciones de raíz tradicional acogidas por Cárceres en su ensalada «La Trulla»*, «Miscelánea en homenaje a Monseñor Higinio Anglés», II (Barcelona 1958-1961), 735-768; veg. E. ASENSIO, *Poética y realidad en el cancionero peninsular de la Edad Media* (Madrid 1957).

2. No ens ha estat possible de veure *Catalano. Teatro. I. Medio Evo*, a cura de J. ROMEU I FIGUERAS, «Enciclopedia dello Spettacolo», III (Roma 1956), cols. 221-223, citat per LUCIANA STEGAGNO PICCHIO, *Teatro catalano delle origini*, FR, IV (1957), 388. [Cf. infra, pàg. 203.]

3. Veg. ISTVÁN FRANK, *Les «Varia Codicum Fragmenta» des Archives Capitulaires de la Cathédrale de Barcelone*, «Scrinium», I (1951), 13-17; *Fragment de Passion Catalan*, «Miscelánea-Homenaje en honor de Mons. A. Griera», I (1955), 249-256.

4. *Poetas dramáticos valencianos*, II (Madrid 1929), 655-694; cf. H. MÉRIMÉE, *L'art dramatique à Valencia* (Toulouse 1913), 241-242.

Passió. Romeu coneix nou manuscrits del segle XVIII i de principi del XIX, exceptuant els rossellonesos.⁵ Jo en coneç cinc més, tots de la Biblioteca de Catalunya, que em proposo de donar a conèixer aviat. Quant als impresos dels segles XVIII i XIX, sembla que fóra encertat de citar els intents bibliogràfics d'Aguiló, d'Artís i de Palau.⁶ Com a complement d'aquest estudi, Romeu escriví una Introducció a *La Passió d'Esparreguera* d'A. Sabanés de Balagué (Barcelona 1957), on resumeix les conclusions d'un dels capítols de la seva projectada *Historia del teatre català antic*. És de to purament divulgador.

III. — En els tres volums de *Teatre hagiogràfic* Romeu estudia i edita quinze textos dels segles XIII al XVI, més o menys relacionats amb el teatre del cicle de vides de sants, vuit d'ells inèdits i un altre de conegut només parcialment. Hem de considerar-la com la primera aportació de conjunt veritablement seriosa per a l'estudi del nostre teatre antic.

En el primer volum, tot ell dedicat a la introducció, hom estudia ràpidament els orígens del teatre hagiogràfic i la seva difusió a Catalunya, des dels primers documents de final del segle XIV fins a la persistència en els actuals balls (pàgs. 5-12). Sembla que hom hauria pogut fer referència a les obres inèdites del Principat i mallorquines, especialment del segle XVIII, que hi ha a la Biblioteca de Catalunya i a la Biblioteca Provincial de la ciutat de Mallorca, a més d'altres de citades per Bover; quant als milacres valencians de sant Vicenç Ferrer, cal fer referència a la *Bibliografia* de Ribelles.

A continuació (pàgs. 13-32) són estudiats les *Epístoles fàrcides de sant Esteve i de sant Joan* i el *Sermó del Bisbetó*, la inclusió dels quals en un volum de teatre és indubtablement una mica forçada. Romeu coneix deu versions catalanes de l'Epístola de sant Esteve, la més antiga de les quals és, segons ell, de la segona meitat del segle XII. És estrany que l'autor no doni els motius pels quals considera probable aquesta datació, tot i que el manuscrit és, com ell mateix confessa, del segle XIII, i la versió provençal més antiga és d'aquest mateix segle; mentre aquests motius no ens siguin donats de manera convincent, considerarem més probable la datació tradicional.⁷

Entre els altres textos estudiats, n'hi ha un de València, dos del Principat

5. És una llàstima que Romeu no hagi utilitzat els materials fornits per Pons, per Vidal i per Amade, bé que només hagués estat a guisa d'inventari. Veg. P. VIDAL, *Note sur l'ancien théâtre catalan, à propos d'un fragment de mystère du XIVe siècle*, RLR, XXXII (1888), 339-348; ID., *Nouvelle Note sur l'ancien théâtre catalan à propos d'une représentation de la «Presa del Hort» à Banyuls-dels-Aspres, le 21 octobre 1888*, RLR, XXXIII (1889), 84-93; J. AMADE, *Anthologie catalane* (1re série: Les Poètes roussillonnais) (Perpinyà 1908); J.-S. PONS, *La littérature catalane en Roussillon au XVIIe et au XVIIIe siècle* (Toulouse-Paris 1929); ID., *Note sur la «Passion Provençale» du manuscrit Didoz et la «Passion Catalane»*, BHi, XXXVII (1935), 390-392.

6. M. AGUILÓ, *Catálogo de obras en lengua catalana* (Madrid 1923), núm. 2680; J. ARRIS, *El misteri de la Passió als teatres barcelonins*, dins *Tres conferències sobre teatre retrospectiu* (Barcelona 1933), 161-170; A. PALAU, *Manual del librero hispano-americano*, XII² (Barcelona 1959), 345-347.

7. Sobre la datació del leccionari d'Ager, on hi ha la versió més antiga — segurament de final del segle XIII, o fins i tot de principi del XIV —, veg. R. ARAMON I SERRA, *Augats, Seyós, qui credets Deu lo Payre* (Assaig d'edició crítica), «Hispanic Studies in honour of I. González Llubera» (Oxford 1959), 11-40. Amb posterioritat a l'obra de Romeu, la senyoreta Maria Victòria Martínez Muñoz presentà una tesi de llicenciatura sobre *Las epístolas fàrcidas de San Esteban en Cataluña* (Universitat de Barcelona, setembre 1957).

i la resta de Mallorca. Tots ells semblen del segle XVI. El *Misteri valencià de sant Cristòfor* (pàgs. 32-44), publicat moltes vegades, era un dels que hom representava com a *entremesos* de la processó de Corpus a València; cal afegir al catàleg d'edicions la de Ribelles, *Bibliografia*, III, 309-311, publicat segons l'edició del 1772. Els misteris de *Santa Agata* (pàgs. 45-55) i de *Sant Eudald* (pàgs. 56-73) han estat descoberts i publicats recentment pel pare Nolasc del Molar; el segon procedeix de Sant Joan de les Abadesses. El *Misteri de santa Agata* és potser el més interessant de tota la col·lecció; «l'anònim autor, tot prenent peu d'una eixuta i elemental història hagiogràfica, dona vida a diversos personatges — una alcavota, unes meretrices, un sensual ambiciós i un galant — que fa parlar i actuar segons idees i concepcions ben despreocupades i realistes, provinents de fonts estranyes a les dels misteris hagiogràfics, concretament de la poesia amorosa i tradicional del final del segle XV i del començament del XVI, i sobretot de la *Celestina*, atribuïda a Fernando de Rojas, la protagonista de la qual és citada expressament en el v. 192» (pàg. 50).

A les pàgs. 73-192 hom estudia les obres hagiogràfiques que conté el ms. 1139 de la Biblioteca de Catalunya, procedent de Mallorca. Hi són examinats el còdex, la importància del recull i del seu contingut, la tècnica dramàtica,⁸ l'estil i el valor artístics, la llengua,⁹ la mètrica i la música, i les fonts (pàgs. 82-126).

Romeu fa també un petit estudi de les nou *consuetes* publicades: la *consueta de sant Francesc* (pàgs. 126-131), la *Consueta de sant Jordi cavaller* (pàgs. 132-138), la *Consueta de la Passió de sant Jordi* (pàgs. 139-144), la *Consueta de la conversió de sant Cristòfor* (pàgs. 145-149), la *Consueta de la passió de sant Cristòfor* (¿per què no titular-la *Consueta del martiri de sant Cristòfor*, com diu el manuscrit?) (pàgs. 150-154), la *Consueta de sant Mateu* (pàgs. 155-160), la *Consueta dels sants Crispí i Crispinià*, molt tardana¹⁰ (pàgs. 160-182), la

8. Cal tenir en compte que les representacions dramàtiques dins les esglésies no foren prohibides, a Mallorca, fins l'any 1559, pel Sínode del bisbe Didac Escolano; veg. *Synodaliūm Constitutionū Episcopatus sive Diocesis Maioricensis...* (Madrid 1660), 392-393: «Passionis Domini Mystera, Beatae Mariae, Angelorum, Apostolorum et Sanctorum vitae et actiones, non repraesententur, sed praedicentur».

9. Potser caldria refer el capítol dedicat a la llengua, fet sense cap mètode, molt incomplet i amb una barreja incomprensible de fenòmens lingüístics amb d'altres de purament ortogràfics. Veg. les observacions que fem més endavant, en parlar de l'anotació.

10. Ha d'ésser posterior al 1587, puix que el dia 26 d'octubre d'aquest any, «los honorables sobreposats, pròmens et confreres del offici de sabaters de la present ciutat y regne de Malorque», en vista que «en dies passats nos vengué a notícia que certa persona religiose venint de Roma assí en Malorque, avia aportades certas reliquias dels gloriosos sanct Crespi y sanct Crespinià, los quals són stats sabaters, y agut concel y parer dels honorables pròmens de dit nòstron offici, determinàrem fer diligèncias a que dita persone religiosa nos fes mersè de donar a dit nòstron offici ditas reliquias, y axí, ab lo favor de nostro Senyor, de aquellas nos ha fet mersè, y axí coniderat lo favor que nostro Senyor y dita persona religiosa nos han fet, determinàrem a despeses y gastos nostros propis, fer celebrar la festa de dits dos Sancts, la qual se celebrà lo diumenge prop passat en la isglésia de la case del dit nòstron offici, y axí vist esser stade cose tant sancta y tant bona, avem procurat convocar los assí presents que determinen de aquí al devant fer dita festa de dits dos sancts sant Crespi y sanct Crespinià...». (Arxiu de Protocols, Llibre de instruments, notari D. Guillem Socies 1587; publicat per AGUSTÍ BUADES, *BSAL*, XVII (1918-19), 216-218.)

Consueta de sant Pere, anomenada en el manuscrit *Representació de la vida del sant*, fragmentària (pàgs. 183-184), i la *Consueta de la conversió de sant Pau* (pàgs. 184-192).

Els volums segon i tercer són destinats íntegrament a l'edició de tots aquests textos. Al final del tercer hi ha un *Aparat crític per a l'epístola farcida de sant Esteve* (pàgs. 239-243), un *Aparat crític complementari de les notes* (pàgs. 245-252) i un breu *Glossari* (pàgs. 253-256), a més d'una relació d'*Addicions i esmenes* (pàgs. 257-259).

La transcripció sembla molt segura; hem confrontat escrupolosament la gran majoria de les *Consuetes* mallorquines amb l'original, i hem comprovat que el nombre d'errades és mínim. Romeu ha estat absolutament fidel als manuscrits i a les edicions bàsiques, fins i tot en els errors; però, en aquesta qüestió, el seu criteri ha vacil·lat una mica i ha adoptat una posició eclèctica que no ens acaba de convèncer. Així, corregeix una sèrie de paraules (vegeu les esmenes consignades a l'aparat crític complementari de les notes), fent-ho constar en nota al final del tercer volum; això fa difícil de comprovar la conveniència o inconveniència de l'esmena, en alguns casos molt discutible. (Per exemple: Al núm. III, v. 81, *batejà*: ms., «bata»?; sembla més lògic de conservar la forma *batià*, proposada ja per Miret. || Núm. VII, v. 187, *és*: ms., «as»; és absurd de canviar la *a*, que indica una pronúncia *és*. || Núm. IX, v. 497, *dels*: ms., «del»; val la pena de mantenir la forma del manuscrit, útil per a la fonètica sintàctica. || Núm. X, v. 104, *à aribat*: llició dubtosa («arribat»?); és més versemblant la lectura [*h*]a '*ribat*, pronunciada *aribat*. || Núm. XI, v. 323, *turments*: ms., «turment»; és preferible de conservar la forma del manuscrit, per raons de fonètica sintàctica.) Però en molts d'altres casos en els quals esqueia una esmena, hom no l'ha feta. Per exemple, caldria corregir una sèrie de casos en els quals un so de **F** vibrant múltiple és grafiat per *r* simple, fet que pot induir a errors d'interpretació; vegem-ne alguns: *arebetat* (núm. VII, v. 51); *aribats* (núm. VII, v. 208; forma molt repetida); *aremet* (núm. VIII, v. 108 s. (rúbr.); *coregi*[*r*] (núm. IX, v. 282); *derocant* (núm. IX, v. 447); *aror* (núm. XI, v. 411); *avorexen* (núm. XIII, v. 543). || D'altres vegades caldria corregir confusions entre *z* sonora i *s* sorda, com *cosa*, en comptes de *cosa* (núm. VIII, v. 36), *presiam* (núm. IX, v. 10), *generossa* (núm. IX, v. 32), *asotats* (núm. IX, v. 142), *madasina* (núm. IX, v. 334). || Caldria esmenar algunes altres paraules, per raons evidents de fonètica; les més importants són *çell*, en comptes de *çel* (núm. VII, v. 444); *el*, en comptes d'*al*, imprescindible per al recte sentit (núm. VIII, v. 292); *desityen* (núm. IX, v. 106), *ya* (núm. XI, v. 275), *yo* (núm. XII, v. 711), en els quals hi ha hagut una equivocació del copista en transcriure *y* per *j*, que és la forma normal i la corrent al manuscrit. || Podem advertir també una sèrie de lapsus del copista que canvien el bon sentit o l'autèntica forma de les paraules, poc sensibles en alguns casos (*mervella* en comptes de *meravella*, exigit pel recompte sillàbic (núm. VII, v. 50); *los peccadors* en comptes de *lo peccador*, exigit per la rima i pel sentit (núm. XII, v. 203); *munut* en comptes de *menut*, errada fàcilment comprensible (núm. XV, v. 32); *ascanxaller* en comptes d'*ascaxaller*, forma que apareix una ratlla més amunt (núm. XV, v. 294 ss. (rúbr.), etc.), però molt perturbadors en alguns altres (per exemple, al núm. VIII, v. 263, cal substituir *servir* per *finir*, exigit pel sentit — el rei diu: «O, quan més stimeria | are de present morir! | Breu serà la vida mia, | lo qual prompte

desig *servir* —; al núm. IX, v. 234, cal substituir *pecat* per *Cezar* — els vv. 234-237 diuen: «lo gran peccat, emperador, | mana sens més terdar | que porten a turmentar | aquest ten gran traýdor»; cal tenir en compte que el v. 65 diu «mana lo gran Cezar» —; al núm. XI, v. 121, cal substituir *sacrificar* per *sacrifica*, segurament pronunciat *şekrifiké*, amb desplaçament d'accent; al núm. XIII, v. 764, cal substituir *abrandosos* per *abundosos*, com exigeix el sentit).

Com ja dèiem abans, tot i que la transcripció és segura, hem pogut advertir-hi alguns errors de lectura i d'interpretació. Els més importants són: Núm. VII, v. 580, *Nigúns*; sembla millor llegir *niguns*. || Núm. VIII, v. 328, *Feu-vos*; és millor llegir *feu vós*. || Núm. XI, v. 38, *denant*; és millor llegir *devant*. || V. 40, *aportau-lo'n*; és millor llegir *aportau-lo'm*. || Id., v. 45, *jo'm*; és millor llegir *jo'n*. || Núm. XII, v. 73, *sia's*; cal llegir *si as* (= és). || Núm. XV, v. 195, *manat*; la lletra final és il·legible al manuscrit; segurament cal llegir *manau*. || Núm. XI, v. 27, *ninguna*; ms. *niguna*. || Id., v. 432, *errors*; ms. *arors* (teniu en compte el que hem dit anteriorment sobre el sistema seguit en la transcripció, teòricament fidel, però en la pràctica molt esmenada, tot i que hom no esmena sempre que cal). || Núm. XII, v. 60 ss. (rúbr.), *apostos* (apòstols); ms. *aposto*. || Id., v. 61, *an*; ms. *am*. || Id., v. 280 ss. (rúbr.), *fill del rey*; ms. *filla del rey*. || Id., v. 333, *em*; ms. *en*. || Id., v. 565 ss. (rúbr.), *Hircàdio*; ms. *Hirtacho* (forma més acostada a l'*Hirtacus* de Voràgine). || Id., v. 607, *crihareu*; ms. *cridereu*. || Id., v. 621, *am*; ms. *as* (= és). || Id., v. 641, *Jesuchrist*; ms. *Jesucrist*. || Núm. XIV, pàg. 211, primera ratlla, *Interlocutors*; ms. *interlocutores* (forma probablement castellana, repetida a d'altres llocs del ms.). || Núm. XV, pàg. 215, segona ratlla, *considerations*; ms. *considérations*.

La puntuació és vacil·lant, i podria ésser millorada en molts de casos. Ens limitarem ací a assenyalar-ne alguns en els quals queda completament canviat el sentit dels versos, si hom accepta la puntuació que proposem: Núm. IX, v. 142, *Cremats*; *altres*, *asotats*; és millor *cremats altres*, *asotats*. || Id., vv. 191-192, *¿No sabeu, si sou cristià, | aveu de ser castigat...?* És millor prescindir de les comes de la frase *si sou cristià*, i interpretar-ho com un cas d'el·lipsi de *que*, molt freqüent al manuscrit. || Id., v. 239, *suplica te alteza*; cal interpretar *suplica-te, alteza*. || Id., v. 285, *y no res, manco el morir*; cal interpretar *y no-res-manco el morir*. || Núm. XI, vv. 120-122, *y renega a Jesuchrist*. | *Y si tu vols sacrificar*, | *a Júpiter de continent*. Creiem que cal llegir: *y renega a Jesuchrist*, | *y, si tu vols, sacrificar | a Júpiter de continent* (sobre *sacrificar* teniu en compte el que hem dit abans). || Id., v. 207, *y si poreu fer-lo peccar*; és millor de llegir *y, si poreu, fer-lo peccar*, segons el sentit (veg. els vv. 209, 212 i 215-216). || Núm. XII, vv. 31 ss., *Aprés, que l'Esperit Sant | an aquell col·legi sant | agué tots illuminats*, | *y el món foren scampats | la sancta ley predicant*. | *Y aquest gloriós sant...* Sembla millor de llegir: *Aprés que l'Esperit Sant*, | *an aquell col·legi sant | agué tots illuminats*, | *y el món foren scampats*, | *la sancta ley predicant*, | *y aquest gloriós sant...* || Núm. XIII, v. 24, *Dons digas-nos-ho prest are*; em semblaria millor de posar una coma després del *dons*, per evitar confusions. || Id., v. 33 ss., *Y vosaltres sou pagans*; | *ni adorau verdeder Déu | axí com los cristians*, | *ni-ls mira Aquell de la creu*. | *Fill del Pare eternal | igual en la deytat*, | *per guardar-nos de tot mal | son Fill ell nos ha donat*. Cal llegir indubtablement: *Y vosaltres sou pagans*, | *ni adorau verdeder Déu | axí com los cristians*, |

ni's [ni's (= ni-us)] mira Aquell de la creu, | Fill del Pare eternal, | igual en la dejyat, | per guardar-nos de tot mal, | son Fill ell nos ha donat. || Núm. xv, v. 34 ss., Per so, si la consientia | los acusa per açò, | a mi me par que és raó | no tingam tal pestilèntia | cert d'equaix. Per so jo, | jo sent sert dintre de mi | que és nostra perditió. | Tals coses, comportar-hó | mirem, puís convé axí | per nostra governatió. És millor de llegir: Per so, si la consientia | los acusa per açò, | a mi me par que és raó | no tingam tal pestilèntia, | cert, d'equaix. Per so jo, | jo sent sert dintre de mi | que és nostra perditió | tals coses comportar-hó. | Mirem, puís convé axí, | per nostra governatió.

L'accentuació és ben posada, però cal fer-hi unes lleugeres esmenes. Vet ací les més importants: A les *Consuetes* mallorquines, almenys, no cal accentuar el mot *ésser*, ni com a verb ni com a substantiu, puix que respon a la pronúncia actual *esé* com demostren una sèrie de grafies i rimes, que no val la pena de detallar. || Núm. vi, v. 650, *si us dóna Déu alegria*; seria millor de no accentuar aquest *dóna* (= doni), per tal d'evitar confusions. || Núm. viii, vv. 248-250; cal accentuar *casar-vós*, *princep* i *regalar-vós*. || Núm. ix, vv. 61-62; cal accentuar *servir-mè* i *contentar-mà*. || Núm. xi, v. 53, *anau-vos-né*; cal accentuar *anau-vos-nè*, corresponent a un so *é*. Cal fer la mateixa esmena al vers 408 (*bateig-sè*). || Núm. xii, v. 101, *segueix-mé*; cal accentuar *segueix-mè*. || Núm. xv, v. 111, *perdonau-mé*; cal accentuar *perdonau-mè*. Cal fer la mateixa esmena al vers 202 (*penedint-sè*). || A més d'això, hi ha alguna petita errada, no consignada en les esmenes finals; per exemple, al núm. xv, v. 128, cal accentuar *vés-te'n*.

L'anotació és molt escassa, i sembla insuficient; hom insisteix repetides vegades en els mateixos punts, mentre en deixa d'altres sense anotar. És realment incompreensible que hom no intenti de cercar explicació a locucions estranyes o que no intenti de suggerir canvis en els versos que no fan sentit. (Vegeu les observacions que hem fet anteriorment sobre això.) Hauria calgut anotar una sèrie de fenòmens lingüístics, prou difícils d'entendre per a un lector no especialista en dialectologia, la qual cosa ens hauria permès de conèixer moltes particularitats de la llengua col·loquial del segle XVI. Algunes vegades, les explicacions donades semblen errònies; ens limitarem a donar-ne dos casos: Núm. xii, nota al vers 672; no hi ha res que ens pugui fer pensar en la possibilitat que aquest drama fos representat dins algun convent de religiosos, com interpreta Romeu. || Núm. xiii, nota al vers 586; sembla més lògic que *via* signifiqui 'camí'. || És de lamentar que una part de les notes sigui fora de lloc, a la pàgina anterior o posterior d'on li tocaria normalment d'ésser.

En el glossari final, on «només consten les paraules i accepcions que, esdevingudes avui arcaiques, no es troben consignades en els volums anteriors d'*Els Nostres Clàssics*», hi trobem paraules com *aguiada*, *avançat*, *avingut*, *avisàsseu*, *bullà*, *encoblar*, *farest*, *talaquet*, *vellar*, *veys*, *marins*, etc., ben vives encara dialectalment i registrades al DCVB; tampoc no comprenem per què a *desveri* o a *esvellats* hom els designa com a mallorquinismes (tot i que *esvellats* no sigui usat a Mallorca) i no es diu el mateix de totes aquestes altres paraules. En canvi, hom no hi inclou *donzelles de preu*, 'prostitutes', forma no registrada al DCVB.

IV. — Amb la publicació de la *Representatió de la Mort*, són ja setze

les peces editades del ms. 1139 de la Biblioteca de Catalunya.¹¹ Josep Romeu fa un estudi introductor de la Dansa de la Mort en general (pàgs. 181-188), de la Dansa de la mort i el teatre (pàgs. 188-192) i, finalment, de la *Representació* (pàgs. 188-192), obra incompleta, puix que li falten uns cinquanta versos, de mètrica molt irregular; l'estil, l'escassetat de rúbriques i el poc moviment permeten de classificar-la dins el període de transició del teatre peninsular de mitjan segle XVI.

L'edició omple les pàgs. 204-225; sembla acurada i té moltes notes. Ens permetrem de fer-li algunes observacions de detall: V. 231, *ajudau-mé*; cal accentuar *ajudau-mè*. || V. 290, *rabuix*; cal anotar: llegiu *rebuig* [rəbúš]. || V. 312, *pobrasa*; cal llegir *pobrəze* (és un cas igual al *conàxer* que trobem a *Teatre hagiogràfic*, núm. XII, v. 9). || V. 389, nota; segons Romeu, el verb *dit* no fa sentit; en realitat, encara és viu a Mallorca en el sentit d'anar bé o malament una cosa. || Vv. 506 i 508, *donzelleta* i *carneta* són al ms. *donzellata* i *carnata*, com ens adverteix en nota Romeu; no acabem de comprendre per què ha corregit el text aquí i no ho ha fet més amunt, en el vers 312, o més avall, en el vers 1036; no cal dir que aquestes a indiquen un so de é. || V. 530, *cobréreu*; cal accentuar *cobrerreu* (cobrereu). || V. 682, *cossa*; cal anotar: llegiu *cosa*. || V. 736, *enumanar*; és potser *encomanar*? || V. 755, *perquè*; sembla millor llegir *perqu' é* || V. 782, *dony*; cal accentuar la *i* final. || V. 785, *pot*; en nota se'ns diu: ms. *pot*; és millor de conservar-ho, perquè ens dona notícia de l'assimilació de la *t* en *pot* *tu*. || V. 787, *matar-mé*; cal accentuar *matar-mè*. || V. 1064, *ésser*; no cal accentuar. || V. 1154, *bulles*; és millor llegir *bulles*. || V. 1163, *féreu*; cal llegir *fereu*.

V. — Les *Notas al aspecto dramático de la procesión del Corpus en Cataluña* pretenen només de plantejar els problemes dramàtics relacionats amb la institució de la festa de Corpus Christi. Hom es limita a repetir tot el que ja sabíem respecte a aquest punt. Es de lamentar que Romeu no hagi tingut en compte els interessants documents publicats per Eusebi Pascual, referents a la ciutat de Mallorca,¹² ni les precioses notícies fornides per mossèn Josep Rullan, referents a Sóller.¹³

Josep MASSOT i MUNTANER

11. A més de les nou hagiogràfiques, a què ens referim abans, i de la que comentem, n'hi ha quatre de publicades per GABRIEL LLABRÉS: *Un descubrimiento literario interesante*, seguit de *Cobles del Davallament que's fa cada any en la Seu de Mallorca*, BSAL, II (1887-88), 53 ss.; *Consueta del Juy*, RABM, Tercera època, VII (1902), 456 ss.; *Consueta de la Representació de la temptació*, feta per Fra Cardils, RABM, XIII (1905), 127 ss.; *Consueta de la Nit de Nadal*, BSAL, XV (1914), 38-46. Altres dues foren publicades per GUILLEM DÍAZ-PLAJA: *La consueta del rey Asuero*, BRABLB, XXV (1953), 226-245; *Consueta per la nit de Nadal*, «San Jorge», núm. 25 (gener 1957), 24 ss. Sobre la importància del manuscrit en general, veg. G. LLABRÉS, *Repertorio de «Consuetas» representadas en las iglesias de Mallorca (siglos XV y XVI)*, RABM, V (1901), 920 ss.; G. DÍAZ-PLAJA, *De literatura catalana. Estudios i interpretacions* (Barcelona 1956), 17-31. [Cf. infra, pàg. 203.]

12. Custòdia de cadafals per los entremesos del Corpus (1451), BSAL, VIII (1899-1900), 226-227, *Gastos para los entremeses de una festividad del Corpus* (1442), *ibid.*, 253-255.

13. J. RULLAN, *Historia de Sóller*, II (Ciutat de Mallorca 1877), 417-427.